

KONCERTNA DVORANA CONCERT HALL

LISINSKI

NEPROCJENJIV DOŽIVLJAJ | INVALUABLE EXPERIENCE

LISINSKI
ARIOSO
GLAS ZA
LISINSKI
NEPROCJENJIV DOŽIVLJAJ!

THOMAS
HAMPSON bariton

THE PHILHARMONICS

U nedjelju, 14. veljače 2016., u 19 i 30 sati

PROGRAM

ZLATNA VREMENA

JOHANN STRAUSS ML.:
Čardaš Pázmán iz opere Vitez Pázmán
(obrada: Tibor Kováč)

FRITZ KREISLER:
Mala bečka koračnica
(obrada: Tibor Kováč)

FRITZ KREISLER – DJANGO REINHARDT – FRANTIŠEK JÁNOŠKA:
Presto Fight
(obrada: Stephan Koncz)

CAMILLE SAINT-SAËNS:
Slon iz suite Karneval životinja
(obrada: Stephan Koncz)

HAROLD ARLEN:
Get Happy
stihovi: Ted Koehler
(obrada: František Jánoška)

Solist: Thomas Hampson, bariton

IRVING BERLIN:
Blue Skies
stihovi: Irving Berlin
(obrada: František Jánoška)

Solist: Thomas Hampson, bariton

KURT WEILL:
Smrt Mackie-Noža, song Mackie-Noža iz 1. čina Opere za tri groša
stihovi: Bertolt Brecht
(obrada: František Jánoška)

Solist: Thomas Hampson, bariton

PROGRAM

GEORGE ENESCU:

Rumunjska rapsodija u A-duru, op. 11, br. 1
(obrada: Tibor Kováč)

GEORGES BIZET:

La fleur que tu m'avais jetée, arija Don Joséa iz 2. čina opere Carmen
(obrada: Tibor Kováč)

MICHEL CAMILO:

Caribe
(obrada: František Jánoška)

GEORGE GERSHWIN:

Summertime
(obrada: Stephan Koncz)

COLE PORTER:

You do something to me
stihovi: Cole Porter
(obrada: František Jánoška)

Solist: Thomas Hampson, bariton

COLE PORTER:

Let's fall in love
stihovi: Cole Porter
(obrada: František Jánoška)

Solist: Thomas Hampson, bariton

GEORGE GERSHWIN:

Somebody loves me
stihovi: Ballard MacDonald i Buddy DeSylva
(obrada: Stephan Koncz)

Solist: Thomas Hampson, bariton

GEORGE GERSHWIN:

I got Rhythm
stihovi: Ira Gershwin
(obrada: František Jánoška)

Solist: Thomas Hampson, bariton

U visokom prizemlju Dvorane organizirana je prodaja diskografskih izdanja tvrtke *Deutsche Grammophon* kojoj će nakon koncerta prisustvovati Thomas Hampson.

THOMAS HAMPSON (Elkhart, Indiana, SAD, 1955.), bariton prekrasna, topla glasa, podjednako poznat u Europi kao i u Sjevernoj Americi odakle potječe, karijeru je izgradio kao operni pjevač i kao sugestivan interpret solo pjesama. Studirao je političke znanosti na *Eastern Washington University* i u početku nije razmišljao o pjevačkoj karijeri, iako je već sudjelovao na natjecanjima i nastupao u Spokaneu. No ugledna pjevačka pedagoginja iz Spokanea, sestra Marietta Coyle prepoznala je u njemu vrsnog pjevača. Hampson se sjeća: „Došla je k meni i rekla: 'Mladiću, Bog te učinio pjevačem i tvoja je odgovornost da to postaneš. Kad budeš spreman preuzeti tu odgovornost, nazovi me.'“ Hampson ju je poslušao, na radost mnogobrojnih ljubitelja glazbe i njegovih interpretacija. Pjevanje je studirao kod Gwendolyn Koldowsky i Martiala Singhera na Muzičkoj akademiji u Santa Barbari, a poslije odlaska u Europu usavršavao se kod Elisabeth Schwarzkopf i Horsta Günthera. Godine 1980. potpisao je ugovor s *Deutsche Oper am Rhein* u Düsseldorfu i to je bio početak njegove međunarodne karijere. Godine 1984. pod pokroviteljstvom Elisabeth Schwarzkopf i Zaklade *Walter Legge* debitirao je pjevačkim recitalom u londonskom Wigmore Hallu. Iste godine u Zürichu je sudjelovao u velikom projektu izvedbe Mozartovih opera u produkciji Nikolausa Harnoncourta i Jean-Pierrea Ponnellea. Ondje je privukao pozornost dirigenta Metropolitan opere u New Yorku – Jamesa Levinea, koji ga je pozvao da kao grof Almaviva sudjeluje u izvedbi Mozartova *Figarova pira* u Metropolitanu 1986. Bio je to početak Hampsonove trajne suradnje s tom uglednom opernom kućom u kojoj je ostvario niz uloga, među inima Figara u Rossinijevu *Seviljskom brijaču*, Valentina u Gounodovu *Faustu*, Guglielma u Mozartovoj operi *Così fan tutte*, te naslovne uloge u Mozartovoj operi *Don Giovanni* i Brittenovoj operi *Billy Budd*. Don Giovannija je pjevao u Zürichu 1987., ponovno pod vodstvom karizmatičnog dirigenta Nikolausa Harnoncourta, i ta je izvedba trajno zabilježena na snimci objavljenoj za diskografsku kuću *Teldec* godine 1990. U Bečkoj državnoj operi prvi put je nastupio 1986., a uslijedili su nastupi u Hamburgu, Berlinu, Milanu i mnogim drugim opernim kućama, gdje je uz spomenute uloge pjevao u Scarpiju u Puccinijevoj operi *Tosca*, Sharplessa u operi *Madama Butterfly*, Marcella u *La bohème* i mnoge druge uloge. Godine 1990. prvi put je nastupio u operi u San Franciscu kao Ulisse u Monteverdijevoj operi *Il ritorno d'Ulisse in patria*. Golemu pozornost privukao je i ulogom Valmonta koju je 1994. tumačio u San Franciscu na svjetskoj premijeri opere *The Dangerous Liaisons* suvremenog američkog skladatelja Conrada Suse. Na Salzburškim svečanim igrama Hampson je prvi put nastupio 1988. kao grof Almaviva pod dirigentskim vodstvom Jamesa Levinea. Dvije godine poslije pjevao je Guglielma pod vodstvom Riccarda Mutija. Često nastupa u svečanim prigodama: 2009. na proslavi 120. obljetnice Metropolitan opere u završnom prizoru *Parsifala* nastupio je uz Plácida Dominga. Iste godine praisveo je skladbu *Letters From Lincoln* za bariton i orkestar Michaela Daughertyja, nastalu u povodu 200. obljetnice Lincolnova rođenja, na narudžbu Simfonijskog orkestra iz Spokanea. Godine 2012. prvi je put pjevao Jaga u Verdijevu

Otelli i naslovnu ulogu u Hindemithovoj operi *Slikar Mathis* (oboje u Ciriškoj operi), a u Metropolitanu je prvi put nastupio kao Macbeth u istoimenoj Verdijevoj operi.

Iako je karijeru počeo kao izniman tumač brojnih opernih uloga, Thomas Hampson je neprestano nastupao i kao koncertni pjevač, uz glasovir ili orkestar. Veliku je pozornost privukao nastupom na Salzburškim svečanim igrama 1989. kad je uz Jessye Norman otpjevao pjesme iz zbirke *Dječakov čarobni rog* Gustava Mahlera, pod dirigentskim vodstvom Claudija Abbada. Vrhunski je tumač pjesama – posebice njemačkog *lieda* i američkog repertoara nastalog tijekom 19. i 20. stoljeća. Hampson tvrdi da pjevač mora sjajno poznavati jezik prije nego što na njemu počne pjevati. Za francuski je časopis *Diapason* godine 1993. rekao: „Odbijam interpretirati Poulenca, jer je moj francuski vrlo loš... To je kao kad bi netko tko ne poznaje dobro njemački pjevao pjesme Huga Wolfa. Interpretacija francuskih ili njemačkih pjesama ne podrazumijeva samo dobru artikulaciju teksta, morate pjevati na tom jeziku.“ Kad izvodi neko djelo, Hampson mu ne pristupa samo kao pjevač, nego i kao istraživač koji nastoji obuhvatiti glazbeni, povijesni i filozofski aspekt određene partiture. Iza njegova uvjerljivog pjevačkog nastupa često stoji radoznalo muzikološko traganje za novim izvorima, izgubljenim podacima, rukopisima. Tako je primjerice Schumannov ciklus pjesama *Dichterliebe* izveo prema prvom skladateljevju zapisu, koji sadrži tri dodatne pjesme i malo drugačiji oblik nekih pjesama no što je to slučaj u često izvođenoj kasnijoj inačici djela. Sudjelovao je i u novom kritičkom izdanju Mahlerovih pjesama. Godine 1992. u časopisu *Gramophone* Edward Seckerson je među inim napisao: „Pjevanje za Hampsona nije karijera, nego odgovornost prema repertoaru, pjesnicima i skladateljima.“ Mnogo je poklonika među ljubiteljima solo pjesme Hampson stekao brojnim snimkama, među kojima se posebno ističu njegove interpretacije velikih ciklusa Gustava Mahlera – *Popijevke na stihove Friedricha Rückerta (Rückert Lieder)*, *Pjesme putujućeg djetića (Lieder eines fahrenden Gesellen)* i *Pjesme mrtvoj djeci (Kindertotenlieder)* koje je ostvario za diskografsku kuću *Deutsche Grammophon* 1991., uz Bečku filharmoniju u dirigenta Leonarda Bernsteina. Hampsonova diskografija obuhvaća više od sto pedeset albuma, od kojih su mnogi osvojili ugledne nagrade (*Grammy*, pet nagrada *Edison*, četiri nagrade *Echo*, *Grand Prix du Disque*). Godine 1995. dobitnik je dviju važnih nagrada: *Cannes Classical Music Award* za najboljeg pjevača u prethodnoj godini i *Echo Preis Award* za najboljeg muškog pjevača. Godine 2009. u Washingtonu je primio uglednu nagradu *Artistic Leadership* i imenovan je prvim rezidencijalnim umjetnikom Njujorške filharmonije. Godine 2010. dobio je nagradu *Živa legenda (Living Legend Award)* koju mu je dodijelila Američka kongresna knjižnica, gdje djeluje kao poseban savjetnik za studij glazbe i glazbene izvedbe u Americi. Počasni je profesor Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Heidelbergu te nositelj počasnih doktorata uglednih svjetskih institucija (*Manhattan School of Music*, *New England Conservatory*, *Whitworth College* i *San Francisco Conservatory*); uz to je i počasni član

Royal Academy of Music u Londonu. Nositelj je titule *Kammersänger* u Bečkoj državnoj operi te *Commandeur dans l'Ordre des Arts et des Lettres* u Republici Francuskoj, kao i *Austrijske medalje časti za umjetnost i znanost*. Od 2010. član je Američke akademije znanosti i umjetnosti.

Thomas Hampson je u svijetu poznat kao “ambasador pjesme”, zahvaljujući neprestanom promicanju i istraživanju toga žanra, kao i snažnom poticaju razvoja glazbene edukacije, a time i promicanju dijaloga i razumijevanja među ljudima. Američka akademija znanosti i umjetnosti dodijelila mu je posebno priznanje za doprinos očuvanju i istraživanju američke pjesme. Godine 2011. pokrenuo je prvu *Lied akademiju* u sklopu Proljetnoga glazbenog festivala u Heidelbergu. Zahvaljujući eleganciji i dobrom izgledu, obožavatelji su ga još na početku karijere, gotovo u maniri statusa neke pop-zvijezde, prozvali “Thomas Handsome”. Posljednjih je godina njegovo prezime preoblikovano u još jednu zanimljivu inačicu – Hampsong – i to je postao naziv Zaklade *Hampsong* koju je Thomas Hampson osnovao 2003. kako bi stvorio platformu za najrazličitije oblike promicanja umjetničke pjesme diljem svijeta. To podrazumijeva istraživanje veza poezije i glazbe, povijesti i kulture, zapisa i izvedbe, društva i pjesme. Polazište cijelog projekta jest spoznaja da je pjesma najosobniji i najprirodniji ljudski izraz, vitalan i nezaobilazan u našim životima. Zaklada organizira koncerte, predavanja, radionice, majstorske tečajeve, seminare i niz aktivnosti kako bi znanja o pjesmi, njezinoj ljepoti i važnosti približila ljudima. Internetske stranice zaklade vrijedan su skup digitalnih materijala – partitura, tonskih zapisa, tekstova, osvrti – dostupnih korisnicima. U središtu pozornosti Zaklade *Hampsong* su američke pjesme, od kojih su mnoge zahvaljujući tom projektu prvi put predstavljene široj javnosti. Hampsonov osmišljen, nadahnut i sveobuhvatan pristup pjevanju čini ga jedinstvenim umjetnikom na svjetskoj glazbenoj sceni. Godine 1989. za časopis *Opera News* među inim je rekao: “Znam što mi je važno, a to nije novac. Važno mi je ono što radim – da me shvate ozbiljno, da me zovu kako bih pjevao, a to će mi pružiti priliku da privučem nekog literaturu ili poeziji, da potaknem ljude na razmišljanje (gotovo kao svećenik), da doprem do ljudi – to je ono što moj posao čini vrijednim.” Repertoar i ukupan pjevački angažman Thomasa Hampsona polazi od spoznaje da su riječi simboli ljudskih misli koje snažno obilježavaju naš život, a glazba je odjek sjećanja i asocijacija povezanih s neposrednom stvarnošću. Kad tako razmišljate, pjesma postaje jedan od najvažnijih dnevnika bilo kojeg naraštaja ili kulture. Vođen takvom mišlju, Hampson uz golem operni repertoar, koji obuhvaća djela od baroka do praizvedbi novih opera, uz izvedbe *lieda* i standardnog pjevačkog repertoara, izvodi i pjesme suvremenih autora te žanrovski raznorodnih područja, koje izlaze iz okvira tzv. klasične glazbe. Hampson kaže: „Tu nije riječ samo o širenju repertoara, riječ je o tome da pokušamo razumjeti tko smo i gdje se nalazimo.“

Združite četiri člana Bečke filharmonije s jednim članom Berlinske filharmonije i dodajte im dvojicu iznimno nadarene braće; zajedno, oni čine jedan od najatraktivnijih glazbenih ansambala na svijetu – **THE PHILHARMONICS** (*Filharmoničari*). Sedam sjajnih glazbenika, spremnih uložiti znanje, trud i umijeće u zajedničko istraživanje najrazličitijih glazbenih izričaja i žanrova, pri čemu su jedine konstante majstorsko vladanje glazbalom i duboka osjećajnost. Ansambl je 2007. godine osnovao slovački violinist Tibor Kováč, s jasnom vizijom skupine izvrsnih glazbenika koji izvode djela svih zamislivih glazbenih stilova – od tradicijske glazbe do *jazza*, od valcera i polki do romske glazbe, od preciznih zapisa klasičnih partitura do slobodnih improvizacija. Nema zapreka u njihovu repertoaru. Oni sviraju sve što vole, sve što im se sviđa i spremni su bilo koju vrstu glazbe vješto prilagoditi svojem uigranom ansamblu. Glavni aranžeri su Tibor Kováč i pijanist František Jánoška, koji iznimnim senzibilitetom pronicu u bit svakoga glazbenog djela, preoblikuju ga i predstavljaju kao drugačije od izvornoga, ali duboko poštujući karakter i osobnost same glazbe. Od koncertne sezone 2011./2012. ansambl *The Philharmonics* ima vlastiti ciklus koncerata u bečkom Konzerthausu. Sastav je aktivan i na diskografskom polju; prvi disk naslovljen *Souvenir de Bohème* izdali su 2010. za etiketu *Deag Music*. Ploča je nazvana prema istoimenoj skladbi Tibora Kováča, utemeljitelja ansambla, a sadrži popularne klasične skladbe. Godine 2011. objavili su DVD naslovljen *Valceri* za izdavačku kuću *Accentus*, a 2012. album *Fascination Dance* za *Deutsche Grammophon*. Iste su godine bili protagonisti programa emitiranog tijekom stanke novogodišnjeg koncerta Bečke filharmonije. Posljednji kompaktni disk *Oblivion* također su snimili za prestižnu diskografsku kuću *Deutsche Grammophon* 2013. godine.

THE PHILHARMONICS

Tibor Kováč, violina
Roman Jánoška, violina
Thilo Fechner, viola

Stephan Koncz, violončelo
Ódön Rácz, kontrabas
Daniel Ottensamer, klarinet
František Jánoška, glasovir

Fotograf: Paol Bertisha

TIBOR KOVÁČ (Levice, Slovačka, 1967.) studij violine završio je u Bratislavi, a zatim je studirao u Beču u razredu Michaela Frischenschlagersa i Borisa Kušnira. Pohađao je majstorske tečajeve kod Zakhara Brona i Igora Ojstraha. Pobjednik je nekoliko uglednih međunarodnih violinističkih natjecanja (*Michelangelo Abbado* u Milanu, *Ludwig van Beethoven* u Beču i *Joseph Joachim* u Hannoveru). Od 1992. član je Bečke filharmonije. Kao solist i komorni glazbenik nastupa diljem svijeta. Objavio je nekoliko kompaktnih ploča s djelima Vivaldija, Beethovena, Kreislera, Paganinija i Brahmsa. Svira na Stradivarijevoj violini „ex Ravark“ iz 1724. godine, zahvaljujući potpori Austrijske nacionalne banke.

ROMAN JÁNOŠKA (Bratislava, Slovačka, 1989.) violinu je studirao u rodnom gradu, a usavršavao se u Beču kod Pavla Vernikova. Nastupa kao klasični i jazz violinist, kao solist i komorni glazbenik. Ostvario je zapažene suradnje sa slavnim glazbenicima kao što su Bobby McFerrin, Michel Camilo, Biréli Lagrène, Roby Lakatos i mnogi drugi. Od 2012. član je ansambla *The Philharmonics*.

DANIEL OTTENSAMER (Beč, Austrija, 1986.) dobitnik je brojnih nagrada na uglednim natjecanjima kao što su klarinetističko natjecanje *Carl Nielsen* u Danskoj 2009., natjecanje Zaklade *Animato* u Zürichu 2006. te nagrade Koncertnog društva u Münchenu 2005. Kao solist nastupa diljem svijeta; održava majstorske tečajeve u Austriji, Njemačkoj, Švicarskoj, Izraelu i Japanu. Član je komornih ansambala *The Clarinotts* i *Baole-Quintett Wien*. Od 2009. prvi je klarinetist Bečke filharmonije.

THILO FECHNER (Berlin, Njemačka, 1968.) violu je studirao u rodnom gradu te na *Juilliard School of Music* u New Yorku. Bio je član *Karajanove akademije* Berlinske filharmonije i Berlinskog baroknog orkestra. Godine 1996. pridružio se Orkestru romanske Švicarske, a 1997. Minhenskoj filharmoniji. Od 2004. član je Bečke filharmonije.

STEPHAN KONCZ (Beč, Austrija, 1984.) violončelo je studirao na Bečkom konzervatoriju u razredu Roberta Nagya, a poslije je na istoj ustanovi nastavio studij kompozicije i dirigiranja. Usavršavao se kod uglednih violončelista i dirigenata diljem svijeta. Godine 2006. postao je član Akademskog orkestra Berlinske filharmonije. Pobjednik je na nekoliko međunarodnih natjecanja. Nakon što je nastupio kao prvi violončelist Komornog orkestra festivala u Verbieru, ostvario je suradnju s Maximom Vengerovim. Od 2010. član je Berlinske filharmonije.

Fotograf: Faill Berisha

Fotograf: Faill Berisha

ÖDÖN RÁCZ (Budimpešta, Mađarska, 1981.) kontrabas je učio na Konzervatoriju Sv. Stjepana u Budimpešti kod Gergelyja Járdányija, a zatim je studij nastavio u Beču kod dugogodišnjeg prvog kontrabasista Bečke filharmonije, Aloisa Poscha. Pobjednik je mnogih uglednih natjecanja (*Euro Grand Prix 2000.*, *Johann Prunner 2002.*, treću nagradu osvojio je na Natjecanju ARD 2003.), a od 2009. prvi je kontrabassist Bečke filharmonije.

FRANTIŠEK JÁNOŠKA (Bratislava, Slovačka, 1986.) jedan je od najzanimljivijih pijanista mlađeg naraštaja, uspješan skladatelj, aranžer i improvizator unutar različitih glazbenih žanrova. Studirao je glasovir u rodnoj Bratislavi, a usavršavao se u Beču. Osvojio je brojne nagrade, među kojima izdajamo prvu nagradu na Europskom natjecanju mladih talenata, finale Natjecanja *Martial Solal* u Parizu 2002. te prvu nagradu na pijanističkom Natjecanju *Franz Liszt*. Kao član ansambla Robja Lakatosa nastupao je u najpoznatijim svjetskim dvoranama. S trojicom braće osnovao je Ansambl Jánoška, a od 2007. član je ansambla *The Philharmonics*.

Poznat i kao "kralj valcera", **JOHANN STRAUSS MLAĐI** (1825.-1899.) bio je najstariji sin Johanna Straussa i najpoznatiji izdanak bečke glazbene obitelji – dinastije Strauss. Plesnim skladbama i operetama, obitelj Strauss obilježila je cijelo 19. stoljeće i dala Beču, tada bogatoj prijestolnici austrijskog carstva, odnosno Austro-Ugarske Monarhije, neponovljivo ozračje sjaja, glamura i ekstravagancije. Johann Strauss ml., beskrajno nadareni majstor lakih nota, slavom je nadmašio i oca i dvojicu mlađe braće (Josefa i Eduarda). Skladao je više od petsto valcera, polki i koračnica te dvadesetak opereta i baleta. Mnoga njegova djela i danas se izvode s jednakim oduševljenjem kao i u doba nastanka, prije gotovo sto pedeset godina; sjetimo se samo valcera *Na lijepom plavom Dunavu*, *Trič-trač polke* ili operete *Šišmiš*, bez kojih su novogodišnja slavlja diljem svijeta nezamisliva. **Vitez Pázmán** prva je i jedina opera u opusu Johanna Straussa ml. Skladao ju je prema libretu Ludwiga Dóczija, koji se temelji na spjevu mađarskog pjesnika Jánosa Aranya. Opera je praižvedena na samu Novu godinu 1892. Očekivana je s mnogo entuzijazma, no primljena je hladno pa je u Bečkoj operi prikazana samo devet puta. Vodeći kritičar onoga vremena, Eduard Hanslick, spominje manjkavosti libreta, ali ističe Straussovo umijeće orkestracije koje u baletnom prizoru iz 3. čina dolazi do punog izražaja. Hanslick piše: „Usprkos svemu, moramo istaknuti baletnu glazbu iz trećeg čina. To je draguljima optočena kruna ove partiture. Nitko osim Johanna Straussa ne bi to mogao tako ostvariti. Iako je od početka opere jasno da se radi o pravom glazbeniku, zamjetno je također da ne uživa u ograničenjima koja mu postavlja tekst. No s prvim taktovima baleta kao da je dobio krila pa se s mladenačkom snagom i golemim užitkom vinuo u zrak. Riječi su nestale s njegova obzora i postao je ponovno sam svoj majstor.“ **Čardaš** je završni stavak te baletne glazbe i slušatelje je odmah osvojio ritmom, snagom i intenzitetom koji ostavljaju bez daha. „Ta neusporediva baletna glazba“, pisao je Hanslick, „mogla bi bilo koju operu odmah uvrstiti među uspješna djela.“

Austrijanac **Fritz Kreisler** (1875.-1962.) jedan je od najvećih violinista svojega vremena. Poput mnogih velikih umjetnika, stvorio je vlastiti, prepoznatljiv svirački stil, karakterističan po bogatom tonu i izrazito osjećajnom fraziranju. Njegov način sviranja, kao i njegove skladbe, od kojih je većina posvećena upravo violini, postali su svojevrsnim simbolom Beča prije Prvog svjetskog rata – elegancije, istančanoga glazbenog ukusa toga vremena, kao i profinjenog životnog stila koji se često opisuje riječju *gemütlich*. Kreisler se školovao u Beču i u Parizu, a među njegovim učiteljima su mnogi veliki skladatelji toga vremena: Anton Bruckner, Léo Delibes, Jakob Dont, Joseph Hellmesberger ml., Jules Massenet. Godine 1888. debitirao je u Americi na turneji s pijanistom Morizom Rosenthalom. Nakon povratka u Beč, nije se uspio zaposliti u Bečkoj filharmoniji. Studirao je medicinu i bio ranjen tijekom

Prvog svjetskog rata. Kad se vratio violini, održao je koncert s Berlinskom filharmonijom pod vodstvom Arthura Nikischa. Svjetsku slavu donijela mu je druga američka turneja, održana između 1901. i 1903. godine. Od tada je neprestano živio između Europe i Amerike. New York, Berlin i Pariz bila su njegova glavna odredišta. Umro je u New Yorku i ondje je pokopan. Iznimnim sviračkim umijećem nadahnjivao je mnoge skladatelje. Edward Elgar posvetio mu je *Koncert za violinu i orkestar* koji je Kreisler i praisveo 1910. u Londonu pod skladateljevim dirigentskim vodstvom. Uz brojna djela za violinu, Kreisler je skladao operete, gudački kvartet i kadence za violinske koncerte, čiji su autori Brahms, Paganini ili Beethoven. Njegova kadenca za Beethovenov koncert i danas je jedna od najizvođenijih. Mnoge Kreislerove snimke vlastitih i tuđih djela sačuvane su na nosačima zvuka; u tim je tonskim zapisima očito umijeće, glazbena estetika i svirački stil toga iznimnog umjetnika. Njegova djela često oponašaju različite stilove iz prošlosti. Nije se trudio skladati prema novim skladateljskim smjernicama i previranjima u glazbi svojega doba. Stvarao je djela kakva je volio svirati – iznimno melodiozna, osjećajna i ekspresivna. **Mala bečka koračnica** jedna je od mnogih Kreislerovih minijatura koja ožvljava duh bečke salonske glazbe, čija jednostavna melodioznost osvaja publiku tek kad je izvedena odmjerenom i s nepogrešivim osjećajem za protok melodije. Pijanist František Jánoška preradio je Kreislerov *Preludij i Allegro* u stilu francuskog jazz gitarista romskih korijena Djanga Reinhardta i pod naslovom **Presto Fight** pretvorio skladbu u briljantnu jazz točku za slavnog jazz pijanista Bobbyja McFerrina.

Tijekom dugog i intenzivnog života **CAMILLE SAINT-SAËNS** (1835.-1921.) iskusio je različite reakcije javnosti na glazbu kojom se bavio – od obožavanja njegova mladenačkog talenta, preko odbacivanja ranih opera, velikog uspjeha orkestralnih skladbi, do negiranja uočljivo konzervativnog stila kojem se priklonio u kasnijoj dobi. Bio je iznimno nadaren pijanist i već je kao jedanaestogodišnjak nastupio kao solist u Mozartovu *Koncertu za glasovir, br. 15* u pariškoj *Salle Pleyel*. Na Pariškom konzervatoriju studirao je orgulje i kompoziciju. Bio je iznimno svestran, dugogodišnji orguljaš pariške crkve sv. Marije Magdalene, skladatelj, dirigent, pijanist, ali i arheolog, svjetski putnik i književnik – autor pjesama, kazališnih komada i filozofskih rasprava. Na svojim brojnim putovanjima obišao je gotovo cijeli svijet. Bio je jedan od osnivača društva za njegovanje i unapređenje francuske glazbe (*Société nationale de musique*). Europska turneja koju je održao 1870-ih godina donijela mu je golem uspjeh, veći nego što ga je postigao bilo koji francuski skladatelj njegova naraštaja. Godine 1873. njegov *Koncert za violončelo i orkestar* doživio je velik uspjeh, godinu dana poslije *Mrtvački ples* (*Danse macabre*) također je

sajno primljen, a 1875. *Četvrti koncert za glasovir i orkestar*, u kojem je sam nastupao kao solist, odmah je proglašen majstorskim ostvarenjem. Saint-Saëns je u svoja djela unosio ironiju i vedrinu, imao je istančan osjećaj za humor i parodiju te smisao za fantastično, kapriciozno i egzotično. Zanimljivo je da skladba koja se danas najčešće izvodi i po kojoj je poznat diljem svijeta – **Karneval životinja**, nije tiskana ni javno izvedena za Saint-Saënsova života. Skladao ju je 1886. u doba fašnika kao suitu od četrnaest stavaka. Djelo je smatrao neozbiljnim i humorističnim i nije inzistirao na objavljivanju ili javnoj izvedbi. Na jednoj od privatnih izvedbi bio je i Franz Liszt. Svaki stavak duhovito oslikava životinju ili skupinu životinja. Suita je puna citata iz mnogih djela različitih skladatelja. **Slon** je peti stavak suite i nosi oznaku *Allegro pomposo*. U tom stavku Saint-Saëns duhovito citira glazbeni materijal iz Mendelssohnova *Sna ljetne noći* te iz Berliozova *Faustova prokletstva*. Obje teme izvorno donose svijetli instrumenti – drveni puhači i violine, no Saint-Saëns ih transponira u duboku lagu, stvarajući savršenu karikaturu slona.

Američki skladatelj popularne glazbe **HAROLD ARLEN** (1905.-1986.), rođen kao Hyman Arluck, autor je nekih od najvećih hitova iz tridesetih i četrdesetih godina 20. stoljeća. Toj kategoriji pripada glazba za film *Čarobnjak iz Oza*, odnosno pjesme poput *Over the Rainbow*, *Get Happy*, *Stormy Weather*, *It's Only a Paper Moon*, *I've Got the World on a String* i *Last Night When We Were Young*. To su standardi koji i danas žive, zahvaljujući kojima Harold Arlen s pravom nosi titulu jednog od najvećih američkih skladatelja 20. stoljeća. Rođen je u Buffalu (država New York) i kao dijete učio je svirati glasovir. Još kao mladić pridružio se mjesnom bendu *The Yankee Six* i privukao pozornost kao pijanist i pjevač. Bend je uskoro prerastao u jedanaesteročlanu grupu *The Buffalodians*, najbolju i najpopularniju u Buffalu i okolici. Poslije se preselio u New York, gdje je radio kao prateći pijanist u vodviljima, ali je povremeno nastupao i s vlastitim pjesmama. Tridesetih godina 20. st. pisao je glazbu za izvedbe u popularnom *Cotton Clubu* u Harlemu, za mjuzikle na Broadwayu te za holivudske filmove. Arlenove pjesme uvijek su bile popularne među jazz glazbenicima, koji su ih rado izvodili, ponajviše zbog pomalo sjetne atmosfere baštinjene iz *bluesa*, koju je skladatelj spretno stapao s glazbenim idiomom američke popularne pjesme. Pjesma **Get Happy** na stihove Teda Koehlera prvi je Arlenov pravi hit. Nastala je 1929., označivši početak duge i uspješne suradnje dvojice umjetnika. Arlen je *Get Happy* nazvao „bučnom pjesmom“ zbog izrazitog ritma i utjecaja jaza, koji su poslije postali prepoznatljivim biljegom Arlenovih i Koehlerovih zajedničkih hitova. Tekst je blizak prepородnim pjesmama evangeličke crkve. Pjesmu *Get Happy* svojim je izvedbama poslije proslavila Judy Garland koja ju je imala na repertoaru od 1950. godine.

Autor nekih od najpopularnijih američkih pjesama 20. stoljeća (među kojima su *White Christmas* i *Cheek to Cheek*), **IRVING BERLIN** (1888.-1989.), rođen je kao Israel Beline u mjestu Tyumen u Rusiji (zapadni Sibir). Kao dijete je s roditeljima emigrirao u New York, sredinom 1890-ih, jer su bježali pred progonom Židova. Kao mladić zarađivao je pjevajući na ulici. Prvu pjesmu kao tekstopisac objavio je 1907. (*Marie From Sunny Italy*). Na izdanju je njegovo ime zabunom napisano kao I. Berlin, pa je tako postao Irving Berlin. U glazbi je bio samouk, svirao je glasovir, no nikad nije potpuno ovladao notnim pismom i čitanjem partitura. Ipak, ostavio je niz nezaboravnih hitova koji i danas osvajaju publiku diljem svijeta. Skladao je više od tisuću petsto pjesama i partitura za mjuzikle i filmove. Među najpoznatijim je glazba za filmove *Puttin' On The Ritz* (1929.), *Alexander's Ragtime Band* (1938.), *Easter Parade* (1948.) te za tri filma Freda Astairea i Ginger Rogers (među njima je *Top Hat* iz 1935.). Godine 1942. Bing Crosby pjevao je njegovu skladbu *White Christmas* i to je postala najprodavanija pjesma u povijesti. Mnoge Berlinove pjesme postale su standardni dio repertoara najpoznatijih pjevača, kao što su Shirley Bassey, Nat King Cole, Diana Krall, Willie Nelson, Linda Ronstadt, Frank Sinatra i Nancy Wilson. Pjesmu *Blue Skies* Berlin je skladao 1926. za mjuzikl *Betsy*. Iako je predstava imala samo trideset devet izvedbi, pjesma je odmah postala hit. Na premijeri je Belle Baker dvadeset četiri puta izvela pjesmu kao dodatak na zahtjev publike. Pjesma je snimljena u mnogo inačica, među kojima su izvedbe Bennyja Goodmana i njegova orkestra, Franka Sinatre te Binga Crosbyja i Dannyja Kayea. Pjesma je postala simbolom optimizma i radosti – *Plavo nebo mi se smiješi; plave ptice pjevaju...*

Njemački skladatelj **KURT WEILL** (1900.-1950.) dvadesetih je godina 20. st. bio aktivan u domovini, ali je 1933. emigrirao u Pariz, a dvije godine poslije trajno se nastanio u Americi, bježeći pred politikom nacističkog režima. Školovao se u rodnom Dessauu i u Berlinu, gdje mu je kompoziciju predavao Ferruccio Busoni. U početku je skladao instrumentalna i vokalna djela, no proslavio se na području glazbenog kazališta, poglavito nakon što je počeo suradnju s nadarenim dramatičarem Bertoltom Brechtom. Svoje je najvažnije radove napisao prije emigracije. U suradnji s Brechtom, operu je ispunio socijalnom kritikom i satikom, ukazujući s pozornice na društvene mane i nužnost gradnje novoga poretka. Obojica naprednih shvaćanja, kazalište su željeli približiti širokim krugovima i utjecati na njihov način razmišljanja i poimanja svijeta. Najpoznatije zajedničko djelo Weilla i Brechta jest *Opera za tri groša*, premijerno prikazana u berlinskom *Theater am Schiffbauerdamm* 31. kolovoza 1928. Naslovnu ulogu pjevala je Weillova supruga Lotte Lenya. Uspjeh je

bio golem. Radnja je smještena u viktorijanski London. U središtu radnje je nemoralni antiheroj Mackie Messer. Djelo ima ironičan, ali sretan završetak, a osmišljeno je kao socijalna kritika kapitalizma. No ono što je najviše privuklo publiku bio je spoj govornog teatra, kabarea i opere uz instrumentalnu pratnju sličnu jazz bendu. Weill je stopio govoreni teatar i popularne glazbene idiome, parodirajući operne konvencije. U sljedeće dvije godine opera je u Njemačkoj izvedena više od tristo pedeset puta, a sredinom 1950-ih stigla je i u SAD. U *Theatre de Lys* u New Yorku zabilježeno je 2611 uzastopnih izvedbi. Pojedini brojevi iz opere izdvojili su se kao samostalni hitovi, među prvima balada o glavnom liku – **Smrt Mackie-Noža iz 1. čina**.

Najpoznatiji rumunjski glazbenik, **GEORGE ENESCU** (1881-1955.), bio je ujedno i jedan od najsvestranijih i najnadarenijih umjetnika 20. stoljeća. Pablo Casals nazvao ga je novim Mozartom, uvelike zato što je Enescu vrlo rano pokazao iznimnu glazbenu nadarenost. S četiri godine počeo je učiti violinu, a već s pet skladao je prvo djelo. Prvi je put javno nastupio s osam godina, a s trinaest je završio studij violine u Beču. Uz to, bio je sjajan pijanist, vrlo dobar violončelist, a poslije je stasao u izvrsnog dirigenta i skladatelja. Školovanje je godine 1895. nastavio u Parizu, gdje su mu kompoziciju predavali Jules Massenet i Gabriel Fauré. Pariz je bio grad Enescuova skladateljskog debija – godine 1898. prvi je put izvedena njegova *Rumunjska poema*. U to je vrijeme često nastupao kao violinist (surađivao je s pijanistom Alfredom Cortotom) te svirao u gudačkom kvartetu koji od 1904. nosi njegovo ime. Već tada, a to ga je pratilo cijeloga života, bio je poznatiji kao violinist, pijanist i dirigent nego kao skladatelj. Iako je u Parizu puno radio, nikad nije napustio svoju domovinu. U Rumunjskoj je bio vrlo aktivan kao instrumentalist i skladatelj, ali i kao organizator i glazbeni pisac. Nastupao je solistički i u suradnji s najboljim glazbenicima svojega doba: Casalsom, Kreislerom, Ysaÿeom, Cortotom, Bartókom, Thibaudom. S puno uspjeha bavio se pedagoškim radom, a neki od najboljih violinista prošloga stoljeća bili su njegovi đaci – primjerice Christian Ferras, Arthur Grumiaux i Yehudi Menuhin. Njegova nevjerovatna svestranost priskrbila mu je u Americi ugled velikog majstora dirigentske palice, dok je u Europi bio poznatiji kao violinist. Prve skladateljske uspjehe ostvario je orkestralnim djelima ispunjenim rumunjskim folklorom – *Rumunjskom poemom* i dvjema *Rumunjskim rapsodijama*, koje se i danas često izvode. Obje rapsodije skladao je 1901. u Parizu, u dobi od samo devetnaest godina, a praižvedene su u Bukureštu 1903. U ***Rumunjskoj rapsodiji u A-duru, op. 11, br. 1*** citira narodne napjeve, pažljivo ih zaodijevajući u harmonijsko ruho modalnih boja, rabeći efektne ritmove i plesni pokret koji postupno ubrzava, vodeći k završnom klimaksu uzbudljiva narodnog plesa.

Francuski romantični skladatelj **GEORGES BIZET** (1838.-1875.) tijekom kratkog života doživio je puno uspjeha, ali nije osjetio uspjeh svojeg danas najpoznatijeg djela – opere **Carmen**. Još kao student Pariškog konzervatorija osvojio je mnogobrojne nagrade, među njima i prestižnu *Prix de Rome* godine 1857. Dio nagrade bio je i jednogodišnji stručni boravak u Rimu, no Bizet je ostao gotovo tri godine. Vrativši se u Pariz, teško se probijao na glazbenoj sceni. Opere i ostale skladbe izvode se s promjenjivim uspjehom. Godine 1873. počeo je raditi na operi *Carmen* prema istoimenoj noveli Prospera Mériméea. Opera je prvi put izvedena u pariškoj *Opéri Comique* 3. ožujka 1875. i primljena je prilično ravnodušno. Iako je u iduća tri mjeseca izvedena trideset sedam puta, Bizet nije bio zadovoljan. Unio je u tu operu sve znanje i nadahnuće, pa je oštre napise kritičara doživio kao veliko razočaranje. No od struke je primio priznanje – Debussy, Saint-Saëns, Čajkovski i Brahms smatrali su *Carmen* najboljom operom u Europi poslije francusko-pruskog rata. Kako se poslije pokazalo, bili su u pravu. Potkraj 1875. *Carmen* je izvedena u Bečkoj operi i odatle je počeo njezin trijumfalni put po svijetu, no njezin autor to nije doživio. Dramatska napetost radnje koja se događa u zemlji živih boja i oštrih kontrasta savršeno je odgovarala Bizetu. Prikazao je na sceni prava ljudska bića, njihove sukobe i strasti, realistično rišući njihove karaktere, zgusnutu ljubavnu tragediju i vibrantne boje sredine u kojoj se radnja odigrava. No upravo je prikaz ljudi s ruba društva izazvao sablazan kod suvremenika i naštetio ugledu djela. Lik Don Joséa tijekom opere doživljava najveću metamorfozu – od poštenog seoskog momka do razbojnika i ubojice. Promjene u njegovu karakteru Bizet nadahnuto prikazuje glazbom koja se također mijenja, bez karakterističnoga glazbenog motiva koji bismo povezali s tim likom. Ariju ***La fleur que tu m'avais jetée*** iz 2. čina opere (kod nas poznatu pod nazivom *Arija o cvijetu*) Don José pjeva u ključnom trenutku, kad mora odlučiti hoće li se na znak trube vratiti u vojarnu ili ostati s Carmen; hoće li biti odan svojim načelima ili postati dezertar. Pokazujući Carmen cvijet koji mu je ona jednom dobacila, a on ga sačuvao, uvjerava je u svoju ljubav. No događaji koji su uslijedili bili su za Don Joséa put u propast.

Pijanist i skladatelj iz Dominikanske Republike, **MICHEL CAMILO** (1954.), podjednakim žarom bavi se *jazzom* i klasičnom glazbom, te popularnom i *world* glazbom. Pijanist je sjajne tehnike i skladatelj koji spaja karipske ritmove i *jazz* harmonije. Kao svoje uzore navodi Chicka Coreau, Keitha Jarretta, Oscara Petersona, Billa Evansa i Arta Tatumu. Klasične je pijanističke naobrazbe, ali se kao četrnaestogodišnjak oduševio *jazzom*, *bebop* tradicijom i *ragtimeom* koji su snažno utjecali na njegov izraz. Godine 1979. došao je u New York i studirao na *Mannes Collegeu* i *Juilliard School of Music*. Godine 1983. ostvario je međunarodni uspjeh nastupom u bendu Tita Puntea na

Jazz festivalu u Montréalu. Paquito d'Rivera, koji je bio u publici, ponudio mu je da nastupa s njegovim bendom. Sljedeće četiri godine Camilo je proveo s njima na međunarodnim turnejama i zajedno su snimili dva albuma. Michel Camilo sa svojim je trijom prvi put nastupio u Carnegie Hallu 1985. godine i to je bio početak njegova zvjezdanog statusa. Godine 1988. snimio je album *Michel Camilo* za izdavačku kuću *Sony*, koji se deset tjedana održao na samom vrhu džeziističke top-liste. Za albume koji su slijedili dobio je najviša glazbena priznanja: nagrade *Grammy*, *Latinski Grammy* i *Emmy*. Michel Camilo predavač je na Konzervatoriju u Puerto Ricu te na majstorskim tečajevima diljem Europe i Amerike. Gostujući je profesor i nositelj počasnog doktorata na *Berklee College of Music*. Dobitnik je brojnih nagrada i priznanja. Osim kao izniman pijanist, karijeru je izgradio i kao skladatelj; autor je glazbe za više filmova španjolskoga govornog područja te mnogih samostalnih djela. U skladbi *Caribe* nadahnuto su združeni karipski ritmovi, virtuozi i strast; kao da je sve usmjereno prema jednom cilju – biti sretan.

Najpoznatiji američki skladatelj svih vremena, **GEORGE GERSHWIN** (1898.-1937.), svoj je prepoznatljiv i jedinstveni stil izgradio stapanjem forme i tehnike klasične glazbe sa stilskim elementima popularne glazbe i *jazza*. Skladao je ponajviše glazbu za broadwayske mjuzikle, no osvario je i niz djela koja su u koncertne dvorane unijela do tada nepoznat zvuk klasičnog orkestra, ispunjen ritmovima i energijom glazbe koju je pretežito crnačka populacija izvodila na ulici ili u noćnim klubovima. Rođen je u Brooklynu kao Jacob Gershowitz, u obitelji tek doseljenih ruskih Židova. Roditelji su zapazili njegovu glazbenu nadarenost i priuštili mu glazbenu poduku kad mu je bilo jedanaest godina, no već s petnaest George je napustio školovanje. Zараđивао je svirajući u noćnim klubovima i kao pijanist u izdavačkoj kući Tin Pan Alley, izvodeći zahtjevnim kupcima partiture koje bi mogli kupiti. Bilo mu je dvadeset godina kad su njegove pjesme doživjele prvi uspjeh i postale dijelom repertoara glazbenika varijetea. Taj uspjeh povećava nizom pjesama, među kojima su *Somebody loves me* (1924.) i *I got Rhythm* (1930.). Za mnoge od njih, pa tako i za pjesmu *I got Rhythm*, stihove je napisao Georgeov talentirani brat Ira. Pjesma izvorno potječe iz mjuzikla *Girl Crazy*, no nastavila je živjeti samostalno i postala džeziistički standard, prepoznatljiv zbog složenih harmonijskih progresija i stalnih promjena ritma. Trideset dva takta te skladbe postala su druga najčešće korištena harmonijska progresija u džeziističkoj improvizaciji, odmah poslije tradicionalnog 12-taktnog *bluesa*. Godine 1933. Gerswin je djelo preradio u *Varijacije za glasovir i orkestar* i to je uskoro postala njegova najizvođenija orkestralna skladba. Bio je izvrstan pijanist, a kao skladatelj postupno je širio obzore – skladao je za broadwayske produkcije, ali i za klasične orkestre, a djela poput *Sjetne rapsodije*, *Koncerta u F-duru* ili *Amerikanca u Parizu* priskrbila

su mu velik ugled među poznavateljima klasične glazbe i otvorila vrata velikih koncertnih dvorana. Godine 1934. skladao je svoje najveće djelo – operu *Porgy i Bess*, čija se radnja temelji na prikazu života američkih crnaca. Oštro profilirajući likove, iznosi tešku socijalnu problematiku ljudi koje bijeda i poroci tjeraju u zločin. **Summertime** je jedna od najpoznatijih arija iz opere, koja živi samostalno u nebrojenim obradama i inačicama, uvijek iznova oduševljavajući sjetnim ugođajem baštinjenim iz *bluesa* i melodijom koja spaja klasičnu i jazz tradiciju.

Nadareni američki skladatelj i pjesnik **COLE PORTER** (1891.-1964.), rođen u Indiani, skladao je više od osamsto pjesama, od kojih su mnoge i danas iznimno popularne, te glazbu za broadwayske produkcije, kao što su *Anything Goes* i *Kiss Me, Kate*. Glazbu je studirao na Sveučilištu Yale, a zatim pravo na Harvardu, jer njegov djed nije odobravao glazbu kao životni poziv. Usprkos tome, opredijelio se za glazbu. Poslije prvog uspjeha na Broadwayu 1916., odlučio je otići u Pariz, iako je rat još bio u punom jeku. Neko se vrijeme usavršavao na *Scholi Cantorum* kod Vincenta d'Indyja. Ustrajno je skladao, a neke od pjesama postale su iznimno popularne na londonskim pozornicama. Pravi, veliki uspjeh ostvario je početkom 1930-ih hitovima *Let's Do It, Night and Day*, *Begin the Beguine*... Godine 1937. doživio je nesreću na jahanju – konj je pao na njega i ozlijedio mu obje noge. Uslijedilo je više od trideset operacija, život ispunjen boli i trajna invalidnost. No i dalje je skladao, sve do 1958., kad mu je amputirana desna noga, nakon čega se potpuno povukao iz javnosti i prestao skladati. Porterova je glazba jednostavna, ležerna i zabavna. Privukla je publiku, ali i mnogobrojne glazbenike koji su izvodili i snimali njegove pjesme (Ella Fitzgerald, Oscar Peterson, Anita O'Day, Billy May, Julie London, Rosemary Clooney, Stephane Grappelli i Yo-Yo Ma, Dionne Warwick, Frank Sinatra, U2, Annie Lennox). Pjesmu **You do something to me** Porter je skladao 1929. za mjuzikl *Fifty Million Frenchmen*, a prvi su je izvodili Genevieve Tobin i William Gaxton. **Let's fall in love** nastala je godinu dana prije kao dio prvog Porterova broadwayskog uspjeha – mjuzikla *Paris*; poslije je korištena u engleskoj produkciji *Wake Up and Dream* te u nekoliko filmova. Poznata je po svojim, za ono doba, provokativnim stihovima, koji zagovaraju slobodnu ljubav. Snimljena je na više od dvije tisuće nosača zvuka u najrazličitijim izvedbama.

HAROLD ARLEN

GET HAPPY

stihovi: Ted Koehler

Pack up your troubles
 and just get happy
 Ya better chase all your cares away
 Sing hallelujah, c'mon get happy
 Get ready for the judgment day

The sun is shinin', c'mon get happy
 The lord is waiting to take your hand
 Shout hallelujah, c'mon get happy
 We're goin' to the promised land

We're headin' 'cross the river
 Gonna wash our sins in the tide
 It's all so peaceful
 On the other side

Forget your troubles
 and just get happy
 Ya better chase all your cares away
 Sing hallelujah, c'mon get happy
 Get ready for the judgment day

The sun is shinin', c'mon get happy
 The lord is waiting to take your hand
 Shout hallelujah, c'mon get happy
 We're goin' to the promised land

We're headin' 'cross the river
 Wash our sins away in the tide
 It's all so peaceful
 On the other side

We're headin' 'cross the river
 Wash our sins away in the tide
 It's all so peaceful
 On the other side

PREDAJ SE RADOSTI

Okani se svojih muka
 i samo se predaj radosti.
 Najbolje je da otjeraš sve brige.
 Zapjevaj aleluja, hajde, predaj se radosti,
 Pripremi se za sudnji dan.

Sunce sja, hajde, predaj se radosti,
 Gospodin čeka da te uzme za ruku.
 Vikni aleluja, hajde, predaj se radosti,
 Idemo u obećanu zemlju.

Krećemo preko rijeke
 Da svoje grijehе isperemo u njezinu toku.
 Sve je tako spokojno
 Na drugoj strani.

Zaboravi svoje muke
 i samo se predaj radosti.
 Najbolje je da otjeraš sve brige.
 Zapjevaj aleluja, hajde, predaj se radosti,
 Pripremi se za sudnji dan.

Sunce sja, hajde, predaj se radosti,
 Gospodin čeka da te uzme za ruku.
 Vikni aleluja, hajde, predaj se radosti,
 Idemo u obećanu zemlju.

Krećemo preko rijeke
 Da svoje grijehе isperemo u njezinu toku.
 Sve je tako spokojno
 Na drugoj strani.

Krećemo preko rijeke
 Da svoje grijehе isperemo u njezinu toku.
 Sve je tako spokojno
 Na drugoj strani.

Forget your troubles
and just get happy
Ya better chase your cares away!!
Sing hallelujah, c'mon get happy
Get ready for the judgment day

Zaboravi svoje muke
i samo se predaj radosti.
Najbolje je da otjeraš svoje brige.
Zapjevaj aleluja, hajde, predaj se radosti,
Pripremi se za sudnji dan.

IRVING BERLIN

BLUE SKIES

stihovi: Irving Berlin

Blue skies smilin' at me
Nothin' but blue skies do I see
Bluebirds singin' a song
Nothin' but bluebirds
all day long.

Never saw the sun
shinin' so bright
Never saw things goin' so right
Noticing the days hurrying by
When you're in love, my how they fly.

Blue days, all of them gone
Nothin' but blue skies from now on
(Blue skies smilin' at me
Nothin' but blue skies do I see.)

Never saw the sun
shinin' so bright
Never saw things goin' so right
Noticing the days hurrying by
When you're in love, my how they fly

Blue days, all of them gone
Nothin' but blue skies from now on
Nothin' but blue skies from now on.

MODRO NEBO

Modro nebo mi se smiješi,
Ne vidim ništa osim modroga neba.
Modrokosi pjevaju pjesmu,
Po cio dan
ne čujem ništa osim modrokosa.

Nikad nisam vidio
da sunce sja tako jasno,
Nikad nisam vidio da je sve kako valja,
Dok primjećujem kako dani prolijeću
Kad si zaljubljen, oh, kako prolijeću.

Tužni dani prošli su svi do jednoga,
Odsad nema ničeg osim modroga neba
(Modro nebo mi se smiješi,
Ne vidim ništa osim modroga neba.)

Nikad nisam vidio
da sunce sja tako jasno,
Nikad nisam vidio da je sve kako valja,
Dok primjećujem kako dani prolijeću
Kad si zaljubljen, oh, kako prolijeću.

Tužni dani prošli su svi do jednoga,
Odsad nema ničeg osim modroga neba.
Odsad nema ničeg osim modroga neba.

KURT WEILL

MACK THE KNIFE¹

stihovi: Bertolt Brecht

Oh, the shark has pretty teeth, dear,
 And he shows them pearly white;
 Just a jack-knife has Macheath, dear,
 And he keeps it out of sight!

When the shark bites with his teeth, dear,
 Scarlet billows start to spread;
 Fancy gloves, though, wears Macheath, dear,
 So there's not a trace of red!

On the sidewalk Sunday morning
 Lies a body oozing life;
 Someone sneaking 'round the corner;
 Is the someone Mack the Knife?

From a tugboat by the river,
 A cement bag's dropping down;
 The cement's just for the weight, dear;
 Bet ya Mackie's back in town!

Louie Miller disappeared, dear,
 After drawing out his cash,
 And Macheath spends like a sailor;
 Did our boy do something rash?

Suky Tawdry, Jenny Diver,
 Polly Peachum, Lucy Brown;
 Oh, the line forms on the right, dears,
 Now that Mackie's back in town!

SMRT MACKIE-NOŽA

Morski pas, taj zube ima,
 ralje koje vidi svak,
 a Macheath nož uvijek nosi,
 nožu tom ne vidiš trag.

Ah, peraje krv oblijeva,
 kad plijen svoj trga lak.
 Rukavicu Mackie nosi
 ne bil' skrio krvi znak.

Mrtvac tu na plaži leži,
 nedjelja je, vedar dan;
 iza ugla netko bježi,
 on k'o Mackie Nož je znan.

Šlomo Meier samo nesta
 i bogataš neki još,
 dokaz nemaš, nit' šta možeš -
 pare ima Mackie Nož.

Jenny Towler kad su našli,
 nož u grud bje zaboden.
 Obalom se Mackie šeta,
 pojma nema ni o čem.

Djece sedam, starca jednog
 vatra proždre usred sna.
 U rulji je Mackie staj'o
 nit' ga traže, nit' šta zna.

¹ Naslov *songa* na njemačkom izvorniku je *Die Moritat von Mackie Messer*, a Thomas Hampson izvodi prepjev Marca Blitzsteina na engleskom jeziku. Hrvatski prepjev Ines Meštrović načinjen je prema njemačkom izvorniku.

COLE PORTER

YOU DO SOMETHING TO ME

You do something to me
Something that simply mystifies me
Tell me, why should it be
You have the power to hypnotize me?

Let me live 'neath your spell
Do, do that voodoo that you do so well
For you do something to me
That nobody else could do

Let me live 'neath your spell
Do, do that voodoo that you do so well
For you do something to me
That nobody else could do

That nobody else could do

TI NEČIM DJELUJEŠ NA MENE

stihovi: Cole Porter

Ti nečim djeluješ na mene,
Nečim što me jednostavno zbunjuje.
Kaži mi, odakle tebi
Moć da me hipnotiziraš?

Daj da živim zatravljen tobom,
Baci na mene čari kako ti već znaš,
Jer ti nečim djeluješ na mene
Kako nitko drugi ne bi umio.

Daj da živim zatravljen tobom,
Baci na mene čari kako ti već znaš,
Jer ti nečim djeluješ na mene
Kako nitko drugi ne bi umio,

Kako nitko drugi ne bi umio.

COLE PORTER

LET'S FALL IN LOVE

stihovi: Cole Porter

When the little bluebird
Who has never said a word
Starts to sing Spring
When the little bluebell
At the bottom of the dell
Starts to ring Ding dong Ding dong
When the little blue clerk
In the middle of his work
Starts a tune to the moon up above
It is nature that is all
Simply telling us to fall in love

And that's why birds do it, bees do it
Even educated fleas do it
Let's do it, let's fall in love

ZALJUBIMO SE

Kad mali modrokos,
Koji nikad nije izustio ni riječi,
Stane cvrkutati o proljeću,
Kad modri zvončić
Na dnu šumske doline
Stane zvoniti cin-cin, cin-cin,
Kad mali tužni službenik
Usred posla
Zapjeva mjesecu iznad svoje glave,
To priroda svima nama
Jednostavno nalaže da se zaljubimo.

I zato se zaljubljuju ptice, zaljubljuju pčele.
Zaljubljuju se čak i školovane buhe.
Hajde, zaljubimo se i mi.

Cold Cape Cod clams,
 'gainst their wish, do it
 Even lazy jellyfish do it
 Let's do it, let's fall in love

I've heard that lizards and frogs do it
 Layin' on a rock
 They say that roosters do it
 With a doodle and cock

Some Argentines, without means do it
 I hear even
 Boston beans do it
 Let's do it, let's fall in love

When the little bluebird
 Who has never said a word
 starts to sing Spring spring spring
 When the little bluebell
 At the bottom of the dell
 Starts to ring Ding ding ding
 When the little blue clerk
 In the middle of his work
 Starts a tune

The most refined lady bugs do it
 When a gentleman calls
 Moths in your rugs they do it
 What's the use of moth balls

The chimpanzees in the zoos do it,
 Some courageous kangaroos do it
 Let's do it, let's fall in love

I'm sure sometimes
 on the sly you do it
 Maybe even you and I might do it
 Let's do it, let's fall in love

Zaljubljuju se, protiv svoje volje, školjke kod
 hladnoga poluotoka Cape Cod.
 Zaljubljuju se čak i lijene meduze.
 Hajde, zaljubimo se i mi.

Čuo sam da se zaljubljuju gušteri i žabe
 Dok leže na stijeni.
 Kažu da se zaljubljuju pijetli
 I pritom kukuriječu.

Zaljubljuju se Argentinci u oskudici.
 Čujem da se zaljubljuje
 čak i zapečeni grah.
 Hajde, zaljubimo se i mi.

Kad mali modrokos,
 Koji nikad nije prozborio ni riječi,
 Stane cvrkutati o proljeću,
 Kad modri zvončić
 Na dnu šumske doline
 Stane zvoniti cin-cin, cin-cin,
 Kad mali tužni službenik
 Usred posla
 Zapjeva

Zaljube se i najotmjjenije bubamare
 Kad se pojavi gospodin bubamarac,
 Zaljubljuju se moljci u vašim sagovima.
 Čemu uopće služi naftalin?

Zaljubljuju se čimpanze u zooškom vrtu,
 Zaljubljuju se i neki hrabri klokani.
 Hajde, zaljubimo se i mi.

Siguran sam da se katkad
 i ti krišom zaljubiš.
 Možda bismo se mogli zaljubiti čak i ti i ja.
 Hajde, zaljubimo se i mi.

GEORGE GERSHWIN

SOMEBODY LOVES ME

stihovi: Ballard MacDonald i Buddy DeSylva

When this world began
It was Heaven's plan
There should be a girl
for ev'ry single man.
To my great regret
Someone has upset
Heaven's pretty progamme
for we've never met.
I'm clutching at straws, just because
I may meet
him/her yet.
Somebody loves me, I wonder who,
I wonder who he/she can be.
Somebody loves me, I wish I knew,
Who can he/she be worries me.
For ev'ry boy/girl
who passes me I shout,
"Hey, maybe You were meant
to be my loving baby."
Somebody loves me, I wonder who,
Maybe it's you.

NETKO ME VOLI

Kad je nastao ovaj svijet,
Nebo je predvidjelo
Da za svakoga muškarca
bude djevojka.
Na moju veliku žalost,
Netko je poremetio
jer se nikad nismo sreli.
Zgodni nebeski naum,
Hvatam se za svaku slamku, samo zato
Što bih ga/je ipak
jednom mogla/mogao sresti.
Netko me voli, pitam se tko,
Pitam se tko je on/ona.
Netko me voli, da barem znam,
Muči me što ne znam tko je on/ona.
Kad god kraj mene prođe
mladić/djevojka, povičem:
„Hej, možda je suđeno
da mi ti budeš dragi/draga.“
Netko me voli, pitam se tko,
Možda si to ti.

GEORGE GERSHWIN

I GOT RHYTHM

stihovi: Ira Gershwin

Days can be sunny,
With never a sigh;
Don't need what
money can buy.
Birds in the tree sing
Their dayful of song,
Why shouldn't we sing along?
I'm chipper all the day,

IMAM RITAM

Dani mogu biti sunčani,
Da čovjek nijednom ne uzdahne;
Ne treba mi ono
što se može kupiti novcem.
Ptice na stablu pjevaju
Svoju pjesmu od jutra do mraka,
Zašto da ne zapjevamo s njima?
Vrckav sam cijeli dan,

Happy with my lot.
How do I get that way?
Look at what I've got:
I got rhythm
I got music
I got my man/girl
Who could ask for anything more?
I got daisies
In green pastures,
I got my man/girl
Who could ask for anything more?
Ol'Man Trouble,
I don't mind him.
You won't find him
'Round my door.
I got starlight,
I got sweet dreams,
I got my man/girl,
Who could ask for anything more?
Who could ask for anything more?

Sretan onime što me je zapalo.
Kako mi to uspijeva?
Pogledajte što imam:
Imam ritam,
Imam glazbu,
Imam svojega čovjeka/svoju djevojku.
Tko bi tražio išta više?
Imam tratinčice
Na zelenim pašnjacima,
Imam svojega čovjeka/svoju djevojku.
Tko bi tražio išta više?
Stari Jad mi
Ne zadaje brige.
Nećeš ga naći
Pred mojim vratima.
Imam svjetlo zvijezda,
Imam slatke snove,
Imam svojega čovjeka /svoju djevojku.
Tko bi tražio išta više?
Tko bi tražio išta više?

Nakladnik: Koncertna dvorana Vatroslava Lisinskog

Za nakladnika: Dražen Sirišćević, ravnatelj

Producentica programa: Ivana Hauser

Urednica: Ana Boltužić

Autoricu teksta: Gordana Krpan

Prevoditeljji: Morana Čale (engleski jezik) i Ines Meštrović (njemački jezik)

Lektorica: Rosanda Tometić

Oblikovanje, grafička priprema i tisak:

Intergrafika TTŽ d. o. o., Zagreb

Naklada: 500 primjeraka

Cijena: 20 kuna

www.lisinski.hr

27. VELJAČE 2016.

ČEŠKA FILHARMONIJA

Kirill Gerstein GLASOVIR

Jiří Bělohlávek DIRIGENT

LISINSKI
SUBOTOM

UVJEK
LISINSKI

NEPROCJENJIV DOŽIVLJAJ!

LISINSKI
ARIOSO
GLAS ZA
LISINSKI
NEPROCENJIV DOŽIVLJAJ!

13. SVIBNJA 2016.

DMITRIJ
HVOROSTOVSKIJ

bariton

Simfonijski orkestar grada Kaunasa

Konstantin Orbeljan DIRIGENT

LISINSKI ARISO GLAS ZA LISINSKI

NEPROCENJIV DOŽIVLJAJ!

GRAD ZAGREB

CROATIA OSIGURANJE
osiguranje 1854

Zagreb
moj grad

tportal.hr

KONCERTNA DVORANA CONCERT HALL

LISINSKI

NEPROCENJIV DOŽIVLJAJ | UNVALUABLE EXPERIENCE